

Läsnyckel

Hästhuvudet

Återberättad av Mats Rehnman

I vår strävan efter att bemästra ett språk helt och fullt glömmer vi ofta att glädje är den viktigaste ingrediensen för att lyckas tillägna sig ett språk.

Att berätta folksagor är att dela en historia med en eller flera personer.

Folksagor erbjuder även en utmärkt introduktion när det gäller att lära barn om andra kulturer. Till exempel är al-Hakawati-böckerna en väldigt bra inkörsport för att börja utforska syrisk kultur och andra kulturer från Mellanöstern. Flerspråkiga utgåvor av dessa traditionella berättelser låter föräldern eller läraren exponera barnet, inte bara för en annan kultur, utan också för ett annat språk.

Att läsa folksagor från hela världen är inte bara ett underbart sätt att underhålla barn och skapa kontakt med dem; det är också ett effektivt sätt att utbilda dem. Berättelserna erbjuder både undervisning kring beteende och en möjlighet att fördjupa sig i andra kulturer och språk.

Att lära barn om folksagor erbjuder en mängd olika praktiska fördelar, bland annat att dela kulturella traditioner mellan generationer och att utforska viktiga saker vi lär oss i livet. Barn utvecklar sin fantasi när de läser och studerar folksagor, och att återberätta sagorna för andra hjälper dem att träna upp sin kommunikationsförmåga.

I klassrummet eller hemma

Här är en aktivitet som visar hur man kan använda sig av folksagor i klassrummet eller hemma.

Steg 1: Läs berättelsen 4–5 gånger.

1. Läs berättelsen var och en för sig flera gånger.
2. Välj ut en speciell episod som du kan återberätta inom tidsgränsen (rekommenderad tid för varje berättares framträdande är 10 minuter).
3. Du behöver inte lära dig berättelsen utantill, utan du ska koncentrera dig på att komma ihåg fakta och detaljer i berättelsen, bland annat:
 - I vilken ordning som saker och ting händer
 - Karaktärernas namn
 - Hur karaktärerna känner sig i olika situationer
 - Beskrivningar av platser eller ljud

Steg 2: Berätta kort vad som händer.

1. Med användning av ett händelsediagram ska du beskriva varje scen i den ordning de dyker upp. Demonstrera gärna för eleverna genom att göra detta med en saga som

de känner till väl.

HÄNDELSEDIAGRAM

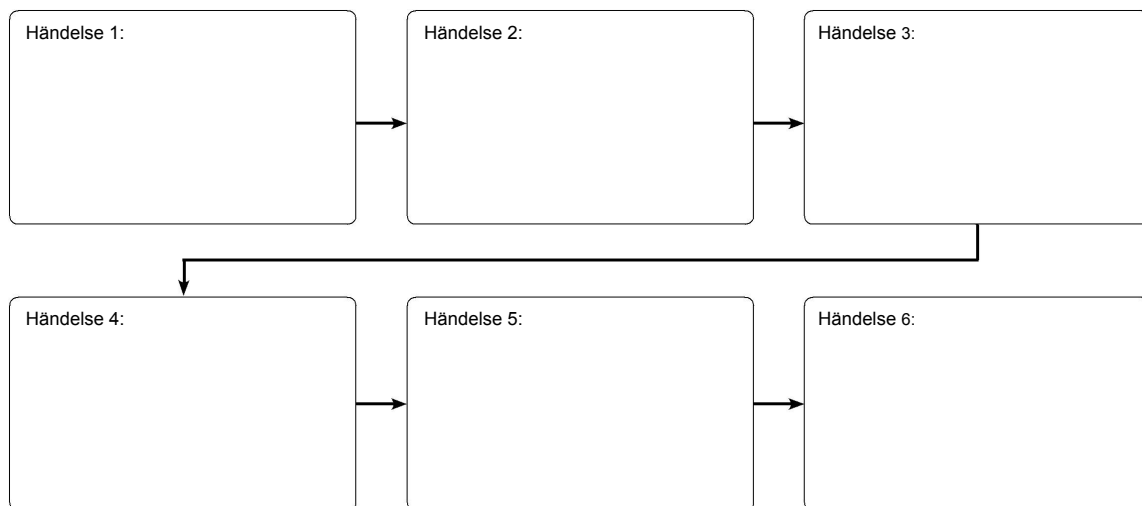
Titel:

Författare:

Karaktärer:

Utspejar sig Plats:

Tid:

2. Rita upp ett diagram med så många rutor (scener) som behövs för att få plats med allt som händer i sagan. Eleverna ska nu berätta en historia på ungefär 10 minuter. Om en berättelse innehåller för många scener får du korta ner dem eller lägga ihop händelser för att inte berättelsen ska bli för lång.

Steg 3: Beskriv varje scen.

1. I varje ruta skriver du ner en beskrivning av platsen, karaktärerna och deras handlingar för den scen det gäller. Du kan använda boken och de här frågorna som en guide:
 - Var och när äger scenen rum?
 - Vem är med i scenen?
 - Vad händer?
 - Hur kan du använda rörelser för att illustrera handlingen? (t ex låtsas rida en häst)
 - Vilka ljud hörs, förutom vad karaktärerna säger? (t ex fågelsång)

Steg 4: Använd din fantasi.

1. När du har skrivit in hela historien i diagrammet kan du be eleverna att fundera på vad som skulle kunna göra handlingen mer spännande eller intressant. Till exempel, tänk om hjälten kör en Volvo istället för att rida på en häst? Eller tänk om prinsen var ond? Tänk om prinsessan säger nej till prinsen? Och vad händer med berättelsen om man ändrar på karaktärernas kön?

Var inte rädd för att lägga till eller ändra saker — det är en del av hela berättartraditionen!

2. Skriv in i diagrammet var de nya scenerna eller beskrivningarna hör hemma.

Steg 5: Gör ett manus.

1. Med hjälp av citat från boken eller repliker som du skriver själv gör du en beskrivning och dialog för varje scen. Detta är det första utkastet till ditt manus.
2. Redigera manuset och skriv ner berättelsen mer exakt (när du vill beskriva miljön och vad karaktärerna gör) och dialog (när du blir karaktärerna, säger deras repliker och kanske till och med agerar som de gör). Gör anteckningar som beskriver hur du ska röra dig eller vad du ska göra under replikerna.
3. Skapa ett manus som är baserat på de händelsesekvenser som skapades för en saga som du redan känner till.
4. Ta fram en klocka eller ett tidtagarur och läs upp ditt manus tyst för dig själv medan du tar tiden. Kom ihåg att läsa sakta och att göra pauser på ställen där du kommer att visa en handling utan att säga något.
5. Om ditt manus blir längre än 10 minuter får du diskutera med din lärare hur du kan redigera det så att det blir kortare: Finns det repliker som kan bli kortare? Kan du kombinera två eller fler scener till en? Måste alla scenerna verkligen vara med för att det ska bli en bra, spännande berättelse?

Steg 6: Framför din berättelse!

1. Träna på att läsa manuset om och om igen tills du kan berätta utan att titta på papperet. Men en berättare behöver inte memorera vartenda ord i manuset helt

perfekt. Du ska känna dig fri att lägga till eller dra ifrån och förändra berättelsen lite medan du framför den för klassen (bara du håller dig inom den bestämda tiden, cirka 10 minuter).

2. Arrangera en berättarfestival och bjud in fler klasser att komma och lyssna medan ni berättar era sagor!

FÖRLÄNG LEKTIONEN

LÄRAREN KAN:

- Bjuda in en professionell berättare till klassen och låt denna dela med sig av en berättelse till eleverna och sedan ge lite bra tips kring berättande.
- Filma när eleverna berättar så att de sedan kan titta på sitt eget framträdande. Låt dem göra en utvärdering av sitt berättande baserad på det inspelade framträdandet.

CD:n låter läsaren lyssna på berättelsen på svenska och arabiska.

*

Hegas arbetsmaterial kallar vi Läsnycklar – med fokus på samtal och bearbetning. Vi vill att böckerna ska räcka länge och att läsaren ska aktiveras på olika sätt och på olika plan. Ibland fokuserar Läsnyckeln mest på innehållet, ibland mer på genren, språket eller formen, det beror på vilken titel det gäller.

Välj ut frågor och uppgifter utefter vad som passar din klass/barngrupp. Jobbar du med yngre barn får förstås skriv-uppgifter förvandlas till något annat. Uppgifterna kan användas individuellt eller gemensamt i t ex boksamtal. Antingen jobbar ni med dem under läsningens gång, eller efteråt. Svaren på de flesta frågorna finns i texten – det finns inget facit i den här Läsnyckeln.

Mycket läsnöje!